

A magyar jogtudomány hozzájárulása Horvátország önállóságához

Az elmúlt hónapokban a tudományos életben és ránk is szenzációként hatott Pecze Ferenc könyve, Az európai alkotmánytörténet és a nyolc évszázados magyar–horvát államközösség fejlődése (1102-1918), amely Budapesten a közelmúltban a Hunyadi Szövetség kiadásában jelent meg.

Pecze Ferenc a Délvidék szülőtte, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, a Hunyadi Szövetség elnöke, Péterrévéről származott el. Nagy műveltségű, nemzetközi hírű jogtudós. Európa és a környező országok alkotmánytörténetének régi forrásait kutatja és újabb forrásanyagát fellelő, gazdagító kiadvánnyal lepette meg nemcsak a magyarországi tudományos életet, de Horvátországét és a vajdasági magyarokét is. Ha egyik-másik olvasó azt gondolja, hogy az országok-államok sorsa kizárólag a parlamentekben, kormányokban vagy éppen a hadszíntereken dől el, nagyon téved. Pecze Ferenc könyve erre a tévhitre alaposan rácsafol. A legnehezebb politikai körülmények között is, mint amilyen a kommunista korszak volt a szabad gondolkodás számára, a humán műveltségű kutatók és társadalomtudósok, ha kihasználták azt a legkisebb lehetőséget, amely a rendelkezésükre állt a nemzetközi tudományos fórumokon, összefüggéseken és kapcsolatokban, s tény-szerű, feltáró kutatást végeztek, a szakirodalomban maradandót alkothattak és utóbb népük sorának meghatározó tényezőivé válhattak. Sajnos ez a megállapítás nem vonatkozik a szerb jogtudósokra és humán értelmiségre. Ők gondolkodásukat és kutatómunkájukat alárendelték a katonai mundér akaratának. Még értékeesebb az az értelmiségi hozzáállás, ha a tudós-kutató képes munkásságával más nép közügyét is előrevinni, szabadságát, függetlenségét és boldogulását támogatni, elősegíteni. Ezt tették a jogtudománnyal és jogtörténettel foglalkozó magyar tudósok az elmúlt húsz évben, köztük kiemelkedően Pecze Ferenc is. Tagadhatatlan, hogy sokat tettek Horvátország szabadságáért, állami és népi szuverenitásának helyreállításáért, a horvát állam nemzetközi elismeréséért.

Emlékezzünk csak vissza, mi is történt évtizedeken keresztül, de különösen 1986-tól (a Szerbiai Tudományos és Művészeti Akadémia memoranduma közzétételének az éve) a szerb jogtudományi folyóiratokban, a politikai és heti sajtó kommentárjaiban, illetve szerkesztéspolitikájában (Borba, Politika, Nin, Duga stb.). Százával tették közzé a szerb elit értelmiségiek követelését, miszerint a horvátok még 1918-ban megszűntek önálló nép lenni. Ilyen hecckampánnyal szórakoztatták és mótelyezték a szerb közvéleményt. Minden szerb alkotmányjogász azt harsogta, hogy a horvátoknak már az 1102. évvel megszűnt az államiságuk azáltal, hogy magyar elnyomás alá kerültek; hogy az 1918-as Szerb-Horvát-Szlovén Királyság létrejöttével, majd később az AVNOJ II. ülészaka határozatai alapján s végül az 1945-ben elfogadott alkotmány által a horvátok „elhasználták, elfogyasztották” a Jugoszláviából való kiválás jogát, a szerbektől való elszakadás jogát és a népi szuverenitásból eredő jogokat.

A magyar jogtörténészeket, köztük Pecze Ferencet, évtizedeken keresztül a nemzetközi tudományos fórumokon nem a magyar nemzeti önzés vezette, hanem a tudósi becsület, amikor rámutattak ezekre a hazugságokra és kimondták, hogy a horvát államiság jogfolytonossága sohasem szűnt meg és nem szakadt meg 1102-től egészen 1918-ig.

Szigorúan tartották magukat a mindenkori jogi bizonyítékokhoz és a mai jogtudomány nemzetközileg érvényes mércéihez; ezeket alkalmazták a magyar–horvát államközi kapcsolatokra is. Ezek szerint a horvát államiság sohasem szűnt meg, a magyar–horvát társállami létet egy érvel sem lehet érvényteleníteni, tagadni...

Ezáltal nagy segítséget nyújtottak a horvát politikai közéletnek és alkotmányjogászoknak, akik élethalálharcot vívtak a szerb agresszió és hegemonia agyafúrt eszmei apostolai ellen. A legnagyobb segítséget nyújtották a nemzetközi közösségnek, nem kevésbé az Egyesült Nemzetek Szervezetének, ahol Horvátországot helyeslő közfelkiáltások közepette vették fel az önálló államok családjába.

Mint ismeretes, 1001-ben a horvátok trónra hívták Szent Lászlót. Könyves Kálmán, Árpád-házi király 1102-ben Alba ad mare - Biograd na moru - Tengerfehérvár városában megkötötte a horvátokkal a Pacta Conventát. Az önálló államok közti egyezmények megkötése után a horvátok saját királyukká koronázták. Ezáltal Horvátország és Magyarország társországok lettek. Sem akkor, sem ma a közéletiség nem vitatja el, hogy a horvátok szabad akaratukból csatlakoztak a magyar Szent Koronához és az államegységben ezzel államiságuk önállóságát is kifejezték; azt az önállóságot, amely nem veszhet el, nem fogyhat el és nem tűnhet el, de nem is tagadható még az egyesülés által sem. A több mint nyolc évszázadig tartó magyar-horvát társállami szövetség az európai alkotmánytörténet és jogtudomány megítélése szerint is sikeresen szervezett együttélés volt. Sokkal sikeresebb és szerencsésebb, mint a szerb-horvát, amely kezdettől fogva akadozott (pl. 1928-ban meggyilkolták Belgrádban a horvát parlamenti képviselőket).

„Ha nincs a Pacta Conventa, a horvátok kihaltak volna tájunkról. Az egyezmény nyújtott lehetőséget mindkét nemzet megerősödésére és megmaradására térségünk történelmi keresztútjain” – állapította meg az első számú horvát állami főméltóság 2000-ben.

Pecze Ferenc nagy jogászai műveltséggel dolgozta fel a közös horvát-magyar államiság megnyilvánulásait: a horvátországi és magyarországi követek óvásjogát, az interpellációs jogot, a mentelmi jog magyar-horvát intézményeinek kialakulását, a képviselői mandátum büntetőjogi védelmének szabályozását, az alkotmányjogot, a közigazgatási jogot, a „lus Publicum Croatico-Hungaricum” változásait, a horvátok kötődését a magyar Szent Korona-tanhoz egészen 1918-ig és utána is – hihetetlen, de egészen 1945-ig. Mint az ismeretes, a horvát szábor az 1929-ben kikiáltott, a délszláv államba (Jugoszláviába) soroló Szerbiával és Crna Gorával az 1918. december 1-jei egyesítést nem erősítette meg. Ezáltal megszűnt a jogfolytonosság. A horvátok akkor is, amikor megszűnt a magyar-horvát közös állam, a szerbeknek olyan megoldásokat javasoltak a közös állam létrehozására, amelyek a magyar-horvát államközösség sok évszázados időszakából eredtek. A szerbek hallani sem akartak az ilyen megoldásokról. Az állítólagos testvérnépet leigázták és a Belgrádba összpontosított államhatalomnak rendelték alá. Horvátországból szerb fennhatóságú „guberniát” csináltak.

2001-től Horvátország és Magyarország ismét régi-új alapokra helyezett közösségben él. Ennek is olyannak kell lennie, amely - mint az előző nyolcszáz-húsz évig - képes legyen megőrizni a horvát és a magyar népet az eltűnés veszélyétől. Még mindennek csak a kezdetén vagyunk, de a kezdet jó és biztató. Ezen az úton messzire el lehet jutni a jövőben is, mert az önálló etnikai entitások politikai akaratát fejezi ki és ezeket egyesíti úgy, hogy megőrzi önálló sajátosságait.

Pecze Ferenc könyvének van egy fejezete, amely „A magyar nemzetetés² túlélési esélyei és a délvidéki-vajdasági alkotmányváltozások (1918-1989)” címet viseli. A szerző e tanulmányában idézi Th. W. Wilson 1919. május 31-ei békeprogramja alkalmával elhangzott beszédének egy részletét: „A területek méltányos felosztására törekedtünk, az ott élő népek faji és etnográfiai jellege szerint...Semmi sem rejt olyan veszélyeket a világ békéjére, mint a kisebbségek elleni rossz bánásmód... Kérem a román és szerb barátaimat, ne feledkezzenek meg arról, hogy jöllehet Románia és Szerbia ősi szuverenitások, a mostani konferencia döntései jelentős mértékben megnövelték területeiket”. Mint az kiderül Pecze Ferenc jogtörténeti elemzéséből, az USA elnökének az intelme váteszi volt. A magyarok, németek, albánok, törökök kiirtásából (genocídium), elüldözéséből (etnocídium) állami titokként kezelt szerb nemzeti programot csináltak. Kezdetől fogva a monarchofasiszta állam esztelen jogfosztási gyakorlatát alkalmazták egészen a XXI. század kezdetéig. Az államberendezések és rezsimek változtak, csak a kisebbségi jogokat és kisebbségvédelmet semmibe vevő gyakorlat maradt mindig azonos. A jogfosztás gyakorlatának első számú protagonistái a XX. század második felében a szerb kommunisták voltak.

Sorsforduló előtt áll a szerb állam. Változtatni fog-e a magyarellenességen, a népirtás és jogfosztás gyakorlatán?

„A délvidéki magyarságot az önrendelkezésnek más nemzetekével azonos joga illeti meg, amihez fogalmi elemzést Király Tibor akadémikus kollektív jogokat tárgyaló írása nyújt (In: Magyar Tudomány, az MTA folyóirata, 1997., III. szám)” – állapítja meg Pecze Ferenc.

Olyan tudományos igazságot mond ki Pecze Ferenc, amelyet sajnos a közéleti felelősségvállalástól és a közélettől menekülő vajdasági magyar értelmiségi és politikai elit sohasem értett meg, ha-

nem inkább az állammal szembeálló észjárásához igazodott. Hova jutott volna a horvát nép szabadságharca, ha ilyen lett volna az értelmisége? Pecze Ferenc tudósi-jogászi munkássága is beépül a horvát nép szabadságáért folytatott küzdelmébe.

A tudósok kutató-feltáró munkájának a hatása a közéletben ritkán érződik azonnal és közvetlenül. Inkább évtizedek után. A politikusok, akik általában „összefoglalják” a nép gondolatait, ötleteit,

s ezeket mint a sajátjukat fogalmazzák meg és mutatják ki, utóbb mégis utat nyitnak a helyes cselekvésnek. Ez a sorsa Pecze Ferenc több évtizedes kutatómunkájának is a jogtörténet területén. Évtizedek kellettek ahhoz, hogy az elképesztően sok hazugságról leperegjen a máz, amivel a nagyszerb hegemonizmus igyekezett elfedni és beszennyezni a magyar—horvát társnemzeti kapcsolatok igazi arculatát.

